

ARUZ BİLGİSİ, EĞİTİM VE ESTETİK
The Aruz Knowledge, Education and Aesthetic

Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ*
Dr. Abdülhak Halim ULAŞ**

“Geçmiş bilmeme bugünü, geçmiş bilmeme ise yarını etkiler.”

ÖZ

Divan edebiyatı son 900 yıl boyunca kültürümüzün ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu edebiyatın önemli bir unsuru da aruz veznidir. Türkiye genelinde lise ve ilgili fakültelerimizde aruzla yeterince önem verilmemektedir. Aruz divan edebiyatı ve 17. yüzyıldan itibaren bazı halk şairlerince de kullanılmıştır. Günümüzde de bir kısım şairler ya şiire kattığı ahenk ya anlamı kuvvetlendirmesi veya kültür mirası olması yahut eskiyi anma ya da özenti sonucu aruzla şiir yazmıştır.

Hem kültürümüzün bir parçası olması hem de estetik duygularımızın geliştireceği hususu göz önünde tutularak aruz öğretimine gerekli önem verilmelidir.

Anahtar kelimeler: Aruz, divan edebiyatı, halk edebiyatı, estetik, eğitim.

ABSTRACT

For 900 years, *Divan* literature has been a vital part of our culture. An important component of this literature is *aruz vezni*. There has not been enough attention given to *aruz* neither at high schools nor at colleges. *Aruz* (prosody) *divan literature* has also been used by folk poets. Today, some poets still use *aruz* for various reasons: giving extraordinary coherence to poems, enhancing meaning, cultural heritage, remembering the old times and affectation.

Considering that it is a part of our culture and it improves our aesthetic feelings, education of *aruz* should be given required importance.

Keywords: Aruz, prosody, Divan literature, folk literature, aesthetic, education.

* Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Türkçe Eğitimi Böl. Öğrt Üyesi.

** Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi.

Giriş

Köklü bir geçmişi olan Türk edebiyatının yazılı ilk ürünleri Göktürk Kitabeleri'dir (VIII. yy.). Bunlar taşlara nakşedilmiş abidevi eserlerdir. Akabinde gelen Uygur dönemine ait metinler genellikle dinî özellik taşır. Edebiyatımızın edebî ve kitabi manada ilk mahsulü *Yusuf Has Hacip*'in *Kutadgu Bilig* (1069/1070)'i olarak kabul edilebilir. Eserin mensur mukaddimesinde

“...Çinliler *Edebü'l-müluk* atadılar, Maçin melikiging hükemaları *Ayinü'l-memleke* tidiler, Maşrıklıklar *Zinetü'l-ümera* tip aydılar, İranlıklar *Şahname-i Türki* atamışlar, bazıları ma *Pend-name-i Müluk* timişler, Turanlıklar *Kutadgu Bilig* tip aymışlar...¹”

“...Çinliler *Edebü'l-müluk* adını koydular. Maçin mülkünün hâkimleri *Ayinü'l-memleke* ve Maşrıklılar *Zinetü'l-ümera* dediler. İranlılar *Şahname-i Türki* diye ad koymuşlar. Bazıları da *Pend-name-i Müluk* demişler. Turanlılar ise *Kutadgu Bilig* demişlerdir...²”

Eserin manzum mukaddimesinde

Çiniler Edebü'l-mülük tip ayar
Maçinler Enîsü'l-memâlik atar
Bu Maşrık ilinde uluglar munı
Zinetü'l-ümerâ tiyürler köni
İranlıklar Şahnâme tirlir mungar
*Turanlıg Kutadgu Bilig tip ukar*³

(Çinliler ona *Edebü'l-müluk* derler. Maçinliler onu *Enîsü'l-memalik* diye adlandırırılar.

Bu Maşrık ilinin büyükleri buna doğruca *Zinetü'l-ümera* derler.

İranlılar buna *Şahname* derler. Turanlılar *Kutadgu Bilig* diye anarlar.⁴”

Geçen ifadelerden İranlıların, *Kutadgu Bilig*'i *Şahname* veya *Şahname-i Türki* diye adlandırdığı anlaşılmaktadır. Şahname (1010) İran şairi Firdevsi (932/941-1020)'ye aittir. Eser *feûlün feûlün feûlün feûl* veznindedir. *Kutadgu Bilig* de bu vezinde yazılmıştır. Yani ilk edebî eserimiz aruz vezniyledir.

¹ Reşit Rahmeti Arat, *Kutadgu Bilig, I Metin*, 2. Baskı, TDK Yay., Ank. 1979, s. 2.

² Aynı yazar, *Kutadgu Bilig, II Çeviri*, 3. Baskı, TDK Yay., Ank. 1985, s. 1.

³ Arat, *Kutadgu Bilig, I Metin*, s. 6.

⁴ Arat, *Kutadgu Bilig, II Çeviri*, s. 4.

Kutadgu Bilig'in telifinden sonraki dokuz yüz küsur yıllık dönemde –son yüz yıl hariç- kahır ekseriyetle şairlerimiz aruzu kullandı. Batı medeniyetinin akisleri son yüzyılda daha baskın hâle gelince Doğu'ya ait kültüre karşı bir reaksiyon oluştu. Bunun edebiyatımızdaki en belirgin yansıması aruzun çoğu mahfilde terk edilmesi ve hece vezninin kullanılmasıdır.

Oysa bu dokuz yüz yıllık süreçte, özellikle son dönemlerde artık bir Türk aruzu teşekkül etmişti. Medeniyet değişikliğinin eskiye dair her şeyin atılması şeklinde algılanması, aruzu son yüzyılda tartışılır duruma soktu. Gazete ve dergilerde, hatta edebî mahfillerde “*failatün failatün*” diye sataşanlara dahi rastlandı.

Bütün bunlar, özellikle liselerde divan edebiyatına ait örneklerin azalması sonucunu doğurdu. Öğretilemez kabul edilerek öğrencilerimiz aruzun ahenginden mahrum bırakıldı. Benzer durum üniversitelerimize, hususen eğitim fakültelerimize de yansıdı. Türkçe eğitimi bölümlerinde eski Türk edebiyatı ve yeni Türk edebiyatı derslerinin kredisi düşürüldü⁵ Sekiz yarıyılda sekiz ders saatlik bir öğretimle lisans öğrencilerine edebiyat zevki verilemeyeceği malumdur. Böyle bir öğretime mahkûm ve mecbur edilen öğretmen adaylarının kendi öğrencilerine edebî ve estetik zevk veremeyeceği herkes tarafından kabul edilmesi gereken bir gerçektir.

İlköğretim ve ortaöğretim süresince ders, dersane ve kurslar sebebiyle mekanik bir öğretime tabi tutulan nesil; edebî ve estetik zevkten mahrum öğrenciler elinde ciddi ölçüde mekanikleşecektir. Böyle bir nesil resim, heykel ve mimarideki güzellikleri keşfedemeyeceği gibi sinema, tiyatro, edebî eser ve özellikle şiir sanatına karşı da duyarsız olarak baştan kabulcü bir zihniyetle önüne sürülen her türlü yapıtı eser olarak algılayacaktır.

Aruzu divan edebiyatı şairlerine münhasır kılmak yanlıştır. 18. yüzyılda Nedim 11'li hece vezniyle türkü yazarken Âşık Dertli (1772-1846), Âşık Ömer (1651-1707), Derviş, Gevheri (17. yy.ın ikinci çeyreği-1715'ten sonra), Mekki, Tokatlı Nuri (1836?-1883?), Zuhuri (1887-1949) gibi 17-20 yüzyılda yaşayan birçok halk şairi de aruz vezniyle şiir yazmıştır. Gerek divan edebiyatı şairlerinin heceyle, gerekse halk şairlerinin aruzla şiir yazış sebebi sosyolojik açıdan ele alınabilirse de sonuçta her iki zümre de diğerine yaklaşma yolunu seçmiştir diyebiliriz. Aynı durum Cumhuriyet dönemi şairlerimiz için de geçerlidir. Cumhuriyetle birlikte şairlerimizin hemen hepsinin heceye yöneldiği şeklinde bir algılama hâkimse de bunların birçoğunun aruzu terk etmediği, bir kısmının her

⁵ Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları, Yükseköğretim Kurulu Yay. Haziran 2007. s. 85.

iki vezinle de yazdığı, diğer bir kısmının ise çeşni tarzında aruzu denediği bilinmektedir. Halk ve Cumhuriyet dönemi şairlerimizin şiirlerinden örnek verilmesi ortaöğretim kitaplarında veya konuyla ilgili çalışmaların artması hususunda faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Ayrıca aruzun iyi kullanıldığı takdirde bestesiz bir musiki terennümü vermesi, mısralarla bir opera havası oluşturması, anlamı derinleştirilmesi ve pekiştirilmesi makalenin üçüncü bölümü olarak ele alınmıştır. Günümüz insanı için öğrenilmesi zor zannedilen aruzun hiç olmasa öğretmen ve öğrencilerimiz tarafından bilinmesi, bu vezinle yazılan şiirlerin taktiklerine dikkat edilmek suretiyle şairin düşündüğü anlamın yakalanmaya çalışılması, hem kültürümüzün canlı tutulması hem de insanımızın estetik zevkinin yükseltilmesi bakımından önemlidir.

Bilhassa divan şiirinin estetik kabuller çerçevesinde ele alınması, aydınların görüşlerinden çok, sanat erbabının sezileri sayesinde gerçekleşir... günümüzde de gelenekle çağdaş şiirin imkânlarını buluşturan şairlerin tartışmalara esas olacak ölçüde ürünler yayımlaması şiirimiz için önemli bir kazançtır...⁶

(1) Aruzun Halk Şairleri Tarafından Kullanımı

Bir kısım halk edebiyatı şairimizin saray kültürüne yakınlık duyması, yaşadıkları dönemde divan edebiyatının önemli temsilcilerinin yetişmesi, onların edebî mahsullerine kayıtsız kalınmaması, deneme veya özentî sebebiyle aruz vezniyle de şiirler yazmıştır. Halk edebiyatı nazım türlerinden *divan*, *kalenderi*, *satranç*, *selis*, *semâi*, *vezn-i aher* bu etkiyle yazılanlardandır. Bu ürünler gazel, müstezat, murabba, muhammes, müseddes tarzındadır. Örnek olması bakımından halk şairlerimizin aruz vezniyle yazdığı bu şiirlerin bir iki beyit veya bendi aşağıya alınmıştır:

Divan fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün vezindedir. Gazel, murabba, muhammes, müseddes, müstezat (ayaklı, yedekli) şekillerinde olabilir. Gazel biçiminde *divana* örnek:

*Ser-nigûn kıldık zamânın sâgar-ı mînâsını
Çekmeyiz şimden gerü sâkinin istiğnâsını*

(Zamanın billur kadehini ters çevirdik, bundan sonra sakinin nazlanmasını çekmeyiz.)

⁶ Muhsin Macit, *Klasik edebiyat etrafındaki tartışmalar ve gelenekten yararlanma sorunu*, **Türk Edebiyatı Tarihi 4**, Kültür ve Turizm Bak. Yay., İst. 2007.

Sâgarından bâdesinden neş'esinden çektik el
Başına çalsın felek ahvâl-i nâ-ber-câsını
(Felek yersiz durumlarını alsın başına çalsın; biz onun kadehinden de, içkisinden de, neşesinden de el çektik)

...

Mekki⁷

Kalenderî *mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün* veznindedir. Gazel, murabba, muhammes, müseddes, mütezat (ayaklı, yedekli) şekillerinde olabilir. *Ayaklı kalenderiye* örnek:

Hicrin ile çıktı feleğe âh ü figânım
Ey serv-i revânım
Rahmeyle ki yok zerre kadar tâb ü tüvânım
Vay gonca-dehânım

(Ey yürüyen servi, ayrılığın ile ah ve feryadım göklere ulaştı. Ey gonca ağzımlı, merhamet et, çünkü zerre kadar gücüm kalmadı)

...

Ağlatma Zuhûrî reh-i aşkında gedâdır
Bî-berg ü nevâdır
Aşkın ile mahvoldu bütün şöret ü şânım
Bî-nâm ü nişânım

(Zuhuri aşkının yolunda bir dilencidir, azıksız ve muhtaçtır. Bütün şan ve şöretim aşkın ile yok oldu. Namsız ve nişansızım.)

Zuhuri (1887-1949)⁸

Satranç *müfteilün müfteilün müfteilün müfteilün* veznindedir. Musammat gazel biçimindedir.

Medhine meddâh olalım husrev-i hûban⁹ güzele
Vaşfına sözler bulalım dinleye yâran güzele

(Güzeller şahı olan güzelin övgüsünü yapanlardan olalım. Güzelin özelliklerine dair sözler bulalım, dostlar da dinlesin.)

⁷ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay., Ank. 1983, s. 354; Dr. Aslan Tekin, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Ötüken Neşriyat, İst. 1995, s. 178

⁸ Dilçin, age., s. 359; Tekin, age., s. 319.

⁹ Halk edebiyatı ve 20. yüzyıl şairleri bazı hecelerın uzatılmasına gerek görmemişlerdir. Ulama yapılması hâli hariç, bu durumdaki hecelerdeki ünlülerin düzeltme işareti konulmadı. Sonu "n" ile biten hecelerdeki ünlünün uzunluğuna bakılmaksızın bunlar genellikle bir hece kabul edilmiştir.

...
Dertli-i efgendeleriz vasfını gûyendeleriz
Can baş ile bendeleriz şimdi Alî-şan güzele

(Dertli biçareleriz, onun özelliklerini söyleyenlerdeniz, şimdi şanı yüce güzelin canla başla köleleriyiz.)

Âşık Dertli (1772-1846)¹⁰

Selis feilâtün (fâilâtün) feilâtün feilâtün feilün (fa'lün) veznindedir. Gazel, murabba, muhammes, müseddes şekillerinde olabilir. Gazel biçiminde *selise* örnek:

Gide mi haşre kadar hüzn ile firkat acabâ
Yoksa hâsıl ola mı yâr ile vuslat acabâ

(Üzüntü ve ayrılık acaba haşre kadar devam eder mi? Acaba yâr ile kavuşma mümkün olacak mı?)

...
Mürg-i dil-dâr-ı heves bir gün olup meyl ede mi
Kona mı Nûri kulun başına devlet acabâ

(Gönül alan arzu kuşu bir gün meyl eder mi? Devlet acaba Nuri kulun başına konar mı?)

Tokatlı Nuri (1836?-1883?)¹¹

Semai 8'li hece vezniyle yazıldığı gibi aruzun *mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün* kalıbıyla da yazılabilir. Gazel, murabba, muhammes, müseddes, müstezat (ayaklı, yedekli) şekillerinde ve musammat tarzda da olabilir. Murabba biçiminde *semaiye* örnek:

Behey sūfî bizî ta'n etme her dem yerli yersizce
Bizî kendin gibi câhil mi zannettin hünersizce
Sözüm dinle seni bed-nâm ederler hayr u şersizce
Dilin çek ehl-i uşaktan dîn ü îmânı fersizce

(Ey sofi, biz yerli yersiz ayıplama. Bizi kendin gibi hünersiz ve cahil mi zannettin. Sözümü dinle ey dini, imanı zayıf kişi âşıklardan dilini çek. Hayır ve şer düşünmeksizin adını kötüye çıkarırlar.)

...

Derviş¹²

¹⁰ Şemseddin Kutlu, *Dertli*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank. 1988. s. 137-138; Dilçin, age., s. 362; Tekin, age., s. 521.

¹¹ Dilçin, age., s. 360; Tekin, age., s. 527.

¹² Dilçin, age., s. 356; Tekin, age., s. 528.

Vezn-i aher müstef'ilâtün müstef'ilâtün müstef'ilâtün müstef'ilâtün
veznindedir. Murabba tarzındadır.

<i>Ey vaslı cennet</i>	<i>kıl câna minnet</i>	<i>vay</i>	<i>serv-i cân içre cansın</i>	
		<i>kâmet</i>		
1	2	3	4	
<i>Kıl câna minnet</i>	<i>vay</i>	<i>serv-i cân içre cansın</i>	<i>nev-res fidansın</i>	
	<i>kâmet</i>			
2	3	4	5	
<i>Vay</i>	<i>serv-i cân içre cansın</i>	<i>nev-res fidansın</i>	<i>şûh-ı cihansın</i>	
<i>kâmet</i>				
3	4	5	6	
<i>Cân içre cansın</i>	<i>nev-res fidansın</i>	<i>şûh-ı cihansın</i>	<i>gözden</i>	
			<i>nihansın</i>	
4	5	6	7	

(Ey kavuşması cennet olan servi boylu, can içinde cansın, bunu cana minnet bil. Yeni yetişmiş fidansın. Cihanın işvelisi sensin. Gözden uzaksın.)

...

Tokatlı Nuri¹³

Halk edebiyatı şairleri özellikle yukarıda örneklerini verdiğimiz nazım şekillerini kullanmıştır. Bazen bir tek şair dahi aruzla yazılan bu nazım şekillerinin hepsini kullanmış olabilir. Bunu teyit etmek için *Âşık Ömer* (1651-1707)'in gazel, müstezat, murabba, muhammes, müseddes şeklindeki manzumeleri aşağıya alındı.

Gazel¹⁴:

Ey çarh-ı sitemger dil-i nâlâna dokunma
Hecr âlemidir ettiğim efgâna dokunma

Ey bâd-ı sabâ uğrar isen yâre selâm et
Tel kırma fakat zülf-i perişâna dokunma

...

Müstezat¹⁵:

Bir şâha kul oldum yine azâde gezerken
Yüz tutdı cefâya

¹³ Dilçin, age., s. 363; Tekin, age., s. 637.

¹⁴ Şükrü Elçin, *Âşık Ömer*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank. 1987, s.56. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*.

¹⁵ Elçin, age., s. 107. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilü feülü / mef'ûlü feülün*.

*Uğrattım aceb kendimi dünyâda gezerken
Bin türlü belâya*

...
Murabba¹⁶:

*Ey güzel hançer çeküp kasd etme insan üstüne
Sînede derdim yanar kan eyleme kan üstüne
Bilmedim aşkın beni tâ böyle ihrâk eylesin
Yohsa düşmezdim varup bu nâr-ı sûzan üstüne*

...
Muhammes¹⁷:

*Bir güneş tal'at peri-peyker melek-sîmâ güzel
Hak seni kılmış güzeller içre bî-hemtâ güzel
Kaşların çekmiş berât-ı hüsnüne tuğrâ güzel
Gözlerinle ellerin mânendi yok ra'nâ güzel
Sana akran olamaz olsa bütün dünyâ güzel*

...
Müseddes¹⁸:

*Görünmez pertevinden sûret-i mihrin ne hâlettir
Münevver hüsnü kandil içre bir nûr-i hidâyettir
Okurlar nakşını ezber mufassal bir hikâyettir
İşidenler ne hoş derler müeddâdan ibârettir
Sekiz cennet cemâlinden iyan kadd ü kıyâmettir
Adın anmak selâmettir yüzün görmek saâdettir*

...
Halk edebiyatı çerçevesinde mütalaa edebileceğimiz Yunus (1240-1320)'un *Risâletünnushiye*'si de aruzladır.

(2) Aruzun Cumhuriyet Dönemi Şairleri Tarafından Kullanımı

Başta Arif Nihat Asya (1904-1975), Nihal Atsız (1905-1975), Fazıl Ahmed Aykaç (1884-1967), Beşir Ayvazoğlu (1953 —), Fuat Bayramoğlu (1912-1996), Yahya Kemal Beyatlı (1884-1958), Ali Ekrem Bolayır (1867-1937), Halil Nihad Boztepe (1882-1949), Rıza Teyfik Bölükbaşı (1869-1949), Abdullah Cevdet Karlıdağ (1869-1932), Memduh Cumhuriyet, Faruk Nafiz Çamlıbel (1898-1973), Asaf Hâlet Çelebi (1907-1958), Mehmet Çınarlı (1925-1999), Fazıl Hüsnü Dağlarca (1914 - —), Cem Dilçin, Bekir Sıtkı Erdoğan (1907-1958), Mehmed Âkif Ersoy (1873-1936), Orhan Şaik Gökyay (1902-1994), İbrahim Alaaddin

¹⁶ Elçin, age., s.73. Vezin: fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün.

¹⁷ Elçin, age., s.95. Vezin: fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün.

¹⁸ Elçin, age., s. 105. Vezin: mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün.

Gövsâ (1889-1949), Ali Günvar (1953 - —), Abdullah Öztemiz Hacıtahiroğlu (1929 - —), Feyzi Halıcı (1924 - —), Talât Halman (1931 - —), Ahmet Haşim (1887-1933), İbnülemin Mahmud Kemal İnal (1870-1957), Orhan Veli Kanık (1914-1950), Neyzen Tevfik Kolaylı (1879-1953), Enis Behiç Koryürek (1893-1949), Mithat Cemal Kuntay (1885-1956), Cemâl Kurnaz(1956 - —), Ali Ulvi Kurucu (1920-2002), Kemal Edip Kürkçüoğlu (1902-1978), Orhon Seyfi Orhon (1890-1972), Halit Fahri Ozansoy (1891-1971), Hüseyin Sîret Özsever (1872-1959), Nejat Sefercioğlu (1943 - —), Cenab Şahabeddin (1870-1934), Tacettin Şimşek (1961- —), Hamdullah Suphi Tanrıöver (1885-1966), Ali Nihad Tarlan (1898-1978), Yağmur Tunalı (1955- —), Şahin Uçar (Şeyda) (1949 - —), Hüseyin Suat Yalçın (1868-1942), Ali Canib Yöntem (1888-1967), Hasan Âli Yücel (1897-1961), Halide Nusret Zorlutuna (1901-1984) olmak üzere Cumhuriyet döneminde pek çok şair aruzla ilgilenmiştir. Hiç olmazsa bunlardan bir kısmına ait şiirlerin makaleye dâhil edilmesi dikkatleri, unutulmuş veya unutulmaya yüz tutmuş güzelliklere çekecektir. Şairin gücüyle alakalı bu güzelliklerde aruzun da büyük bir hissesi olduğu kanaatindeyiz.

Yahya Kemal

*Mihriyâr ağladı; Leylâ dövünür;
Mehlikâ geldi, sorar: “Nerededir o?”*

...

Arif Nihat ASYA ¹⁹

Hatıralar

*Bir anda uzun yıllar aşar hâtıralarla,
İnsan ona derler ki yaşar hâtıralarla,
Mâzîdeki kanlar, düşünüşler ve sedâlar
İnsan denilen fertleri insanlığa bağlar!
Geçmişle bütün bağları çözmek ne ağırdır,
Hayvanların ancak dünü, mâzîsi sağırdır.*

Nihal ATSIZ ²⁰

Eski Hikmetler

-Tazmin-i Mezamin-

*Yok şüphe ki bir damla dahî tatmağa değmez
Âlemde siyâset denilen tortulu pekmez
Doldurma ağır yükleri mîzân-ı makâle*

¹⁹ Arif Nihat Asya, *Kökler ve Dallar*, Ötüken Yay., İst. 1976, s. 108 Vezin: *feilâtün (fâilâtün) feilâtün feilün (fa'lün)*.

²⁰ Nihal Atsız, *Yolların Sonu*, Beşinci Baskı, İrfan Yay., İst. 1997 s. 109. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilü feilün*.

“Zîrâ bu terâzû o kadar sıkleti çekmez”

...

Fazıl Ahmed AYKAÇ²¹

Tahmis

Mey düşmen-i rindâna harâm olsun erenler

Taşsın meyimiz âleme nâm olsun erenler

Her dem dil-i şeydâ meye râm olsun erenler

Ömrün şu biten neşvesi tâm olsun erenler

Son meclisi câm üstüne câm olsun erenler

Beşir AYVAZOĞLU²²

Rubailer

Bülbül gibi, sevdâ düşürür, hâra beni,

Pervâne kılıp yakar gönül nâra beni,

Sînemdeki âteşle bu sevdâ, bilmem,

Kaç yıl daha mecbûr edecek, yâre beni!

Fuat BAYRAMOĞLU²³

Düşünce

...

Ölmek değildir ömrümüzün en fecî işi,

Müşkül budur ki ölmeden evvel ölür kişi

Yahya Kemal BEYATLI²⁴

Gül On Para

Gül on para, gül on para

Kolunda bir güzel sepet,

İçinde gül beş on sıra.

Temiz, sevimli bir çocuk

Diyor: -Malım değil soluk

Gelin alın çabuk çabuk.

Gül on para, gül on para

...

Ali Ekrem BOLAYIR (Aydın Nâdir)²⁵

²¹ M. Orhan Okay, *Fazıl Ahmed Aykaç*, BTK, C 11, s. 193. Vezin: mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün.

²² Beşir Ayvazoğlu, *Gülnâme*, Birlik Yay., Ank. 1983. Vezin: mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün.

²³ Fuat Bayramoğlu, <http://www.siiirparki.com/fuatbay.html>. Vezin: mef'ûlü mefâilü mefâilü feil / mef'ûlü mefâilün mefâilü feil / mef'ûlü mefâilü mefâilün fa'

²⁴ Yahya Kemal Beyatlı, *Kendi Gök Kubbemiz*, MEB Yay., İst. 1994, s. 82. Vezin: mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün.

²⁵ Ali Ekrem Bolayır (Aydın Nâdir), BTK, C 10, s. 37. Vezin: mefâilün mefâilün.

Şarkı

*Birlikte bir akşam yine mey nûş edelim gel
Cûlar gibi dîvâne olup cûş edelim gel
Bir an gamı ferdâyı ferâmûş edelim gel
Cûlar gibi dîvâne olup cûş edelim gel*

...

Halil Nihad BOZTEPE²⁶

Serâb-ı Ömrüm

*On beş sene evvel küçüktüm; pederimle
Birlikte uzak yerlere ettimdi seyâhat.
Çoktan beri öksüzdüm, elem-dîde-i fîrkat!
Lâkin yine şendim o felâketli serimle.*

...

Rıza Tevfik BÖLÜKBAŞI²⁷

Hasret Gazeli

*Zamânı aşkına hasreyledik zamân olalı
Mekâna sığmayız aşkında bî-mekân olalı*

...

*Bakinca vecd ile hayrân olup kalır Cumhur,
Güzelliğin söze sığmaz cihan cihân olalı*

Memduh CUMHUR²⁸

Hamd ü Sena

*Ne ki mevcut ise âlemde, güzel, doğru, iyi:
Arayan fikri, bulur rûhu, seven sevgiliyi
Bize bahşetmiş olan Hazret-i Rahmân'a şükür.*

...

Faruk Nafiz ÇAMLİBEL²⁹

Anlar

*Bir aynada bambaşka cihanlar gördüm
Geçmiş gelecek bir sürü canlar gördüm*

²⁶ İbnülemin Mahmut Kemal İnal, *Nihad (Halil Nihad Boztepe), Son Asır Türk Şairleri*, C 2, MEB Yay., İst. 1969, s. 1220. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilü feilün*.

²⁷ Şerif Aktaş, *Rıza Tevfik Bölükbaşı, BTK*, C 10 (Yrd. Doç. Dr. Abdullah Uçman, *Rıza Tevfik, Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Şiirleri*, Ank. 1986, s. 113), s. 282. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilü feilün*.

²⁸ Memduh Cumhur, *Türk Edebiyatı*, S 403, İst. Mayıs 2007, s. 63. Vezin: *mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'lün)*.

²⁹ İnci Enginün, *Faruk Nafiz Çamlıbel, TDEA*, Dergâh Yay., İst. 1977, C 2, s. 114. Vezin: *feilâtün (fâilâtün) feilâtün feilâtün feilün (fa'lün)*.

*Bâzen de zamanlarla geçen ömrümde
Bir asra sığarmış gibi anlar gördüm*
Asaf Hâlet ÇELEBİ³⁰

Gülüm

*Saçlar ağardı, sanma ki yaşlanmışız gülüm.
Vallâhi neyse sendeki hoşlanmışız gülüm.*

*Yıllar ilerledikçe gönül uslanır sanıp,
Düşmüş büyük hatâlara, aldanmışız gülüm.*

*Gel, ağzı süt kokanlara yaklaşma, zevki yok:
Onlar gibiyken aşkı oyun sanmışız gülüm:*
Mehmet ÇINARLI³¹

Şeyh Galib'e Çiçekler CLVI

*Gündüzle güneşle ilgimiz yok
Uykumdaki gözle gördüğüksün*
Fazıl Hüsnü DAĞLARCA³²

Geç Gelen Bahar

*Mevsim bozuyor bağları, bahtım yeni açmış!
Can geldi bugün bahçeme; dallar seni açmış!
Son şansı bu, gönlüm sana son yelkeni açmış!
Can geldi bugün bahçeme; dallar seni açmış!*

...

Bekir Sıtkı ERDOĞAN³³

Bir Gece

*On dört asır evvel, yine bir böyle geceydi,
Kumdan, ayın on dördü, bir öksüz çıkıverdi!*

...

*Medyundur o mâsûma bütün bir beşeriyet...
Yâ Rab, bizi mahşerde bu ikrâr ile haşret.*

Mehmed Âkif ERSOY³⁴

³⁰ Asaf Hâlet Çelebi, *Mustafa Miyasoğlu*, MEB Yay., İst. 1994, s. 86. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilün fa'*.

³¹ Mehmet Çınarlı, *Bir Yeni Dünya Kurmuşum*, Hisar Yay., Ank. 1974, s. 51. Vezin: *mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*.

³² Fazıl Hüsnü Dağlarca, *Düngeceki (En sevmek)*, *Şeyh Galib'e Çiçekler*, Doğan Kitapçılık, İst. 2000, s. 82. Vezin: *mef'ûlü mefâilün feülün*.

³³ Bekir Sıtkı Erdoğan, *Gönüller Kavşağı, Türk Edebiyatı*, S 403, İst. Haziran 2004, s. 13. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*.

³⁴ Mehmed Âkif Ersoy, *Safahat*, Dokuzuncu Basım, Eseri tertip eden: Ömer Rıza Doğrul, İnkılâp ve Kitabevleri, İst. 1974, s. 500. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*.

Dağlarda

*Arzumla çıkmadım, beni dağlarda gezdiren
Bitmez tükenmez aşkımın engin melâlidir;
Bir başka zevk bulmadayım inzivâda ben,
Gurbet sularla gönlümüzün hasbihâlidir.*

...

Orhan Şaik GÖKYAY³⁵

Kördüğüm (1940; Aclılar'dan)

...

*Yürürüm anlamadan bastığımı, gördüğümü
Dolaşır zihnime ömrün ezeli kördüğümü.*

İbrahim Alaaddin GÖVSA³⁶

Rüzgâr Gazeli

sesler dağıtır sözleri,

kül rengi zamandır.

mevsimleri dağlar kızıl akşam.

su nihandır.

*cümbüşlü esâtîri solar kuş gözü câmin,
gönlünde Vedad*

sâl geceler sûra nişandır.

...

Ali GÜNVAR³⁷

Murassa Gazel

*Yaz çekti gitti, güz değişik bir bahar açar
Yel kükredikçe dalga denizden tomar açar*

*Çoktan solup sarardı bağın benzi durmadan
Artık solan benizleri kan yüklü nar açar*

Abdullah Öztemiz HACİTAHİROĞLU³⁸

³⁵ Orhan Şaik Gökyay, *Bu Vatan Kimin? Şiirler*, Kültür Bakanlığı, Ank. 2002, s. 131. Vezin: *mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*.

³⁶ Şerif Aktaş, *İbrahim Alaaddin Gövsa*, BTK, C 12, s. 267. Vezin: *feilâtün (fâilâtün) feilâtün feilâtün feilün (fa'lün)*.

³⁷ Ali Günvar, *Eyzan*, Yedi İklim, İst. 1997, s. 9. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*.

³⁸ Abdullah Öztemiz Hacitahiroğlu. http://www.aruz.com/a_oztemiz_h/oztemiz_mgaz1.htm. Vezin: *mef'ûlü fâilâtü mefâilü feülün*.

Gerçeği Bul

*Buzda derhal kaybolur yazsan kelam,
Sırlanır kalp aynası gerçeğe tam.
“Dinle bin, bir söyle”, üstatlar diyor,
Aşk yolunda gerçeği bul, vesselam!*

Feyzi HALICI ³⁹

Bülbül (1921)

*Bir gamlı hazânın seherinde
İsrâra ne hâcet yine bülbül?
Bil kalbimizin bahçelerinde,
Can verdi senin söylediğin gül*

*Savrulmada gül şimdi havâda
Gün doğmada bir başka ziyâda...*

Ahmet HAŞİM ⁴⁰

*Râm edilmez bir güzelsin vuslatın hülyâ gibi
Her nigâh-ı iltifâtın tatlı bir rü'yâ gibi
Bir mücessem neşvesin keyfiyyetin sahbâ gibi
Yok mudur bir niyyetin üftâdeni ihyâ gibi
(Kavuşulması hülya gibi olan ele geçirilmez bir güzelsin. Her iltifatlı
bakışın tatlı bir rüya gibidir. Özelliği kadeh gibi olan görünen bir
neşesin. Aşığına hayat verme gibi bir niyyetin yok mu?)*

İbnülemin Mahmud Kemal İNAL ⁴¹

Şarkı

*Felâh bulmadı bir türlü derd ü mihnetten
Ne türlü âteşe yanmış gönül muhabbetten
Müreccah olmalı dîvânelik bu hâletten
Ne türlü âteşe yanmış gönül muhabbetten*

Orhan Veli KANIK ⁴²

Tehlîle Bedel

*İçtim kızıl şarâbını gözlerde mihnetin
Bank-i kıyâmet oldu muhabbet nevâları.*

³⁹ Feyzi Halıcı, *Dörtlemele'ler*, Güven Matb., Ank. 1993, s. 78. Vezin: fâilâtün fâilâtün fâilün.

⁴⁰ Ahmet Haşim, *Büyük Türk Klâsikleri* (BTK), C 12, Ötüken-Söğüt, İst. 1992. s. 36. Vezin: mef'ûlü mefâilü feilün.

⁴¹ İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Kendime Dair, Son Asır Türk Şairleri*, MEB Yay., İst. 1969, s. 2182. Vezin: fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün.

⁴² Orhan Veli Kanık, *Bütün Şiirleri*, 23. Baskı, Adam Yay., İst. 1993, s. 172. Vezin: mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'lün).

*Küfr âteşinde söndü ilâhilerin sesi.
Kovdum dudaklarımdan utangaç duâları.*

Abdullah Cevdet KARLIDAĞ⁴³

Kıt'a

*Kelime, bilgi, lügat işlerini düzdü terim;
Kalmadı zerre kadar mârifetin aykırısı...
Bedduâ ettiği gün eski lisâna kânun,
Soktu resmen dilini milletin eşşek arısı*

Neyzen Tevfik KOLAYLI⁴⁴

Vatana Mersiye

...
*Bir def'a bakmadın yıkılan hânümanlara
"Gurbette rûzgârı perîşân olanlara"
Ah, ey büyük vatan, ne revâ bunca gam sana!
Yok yok fîgan değil, yakışır hep negam sana!*

Enis Behiç KORYÜREK⁴⁵

Mehmed Âkif İçin

*Toprak, onu sen kol kanat ol, öyle kucakla
Bilmezsin, o gökten de, adından da temizdi.
Ey yeryüzü, mâbet kesilip Tanrı'ya yüksel!
Koyunda yatan gölge bizim Âkif'imizdi.*

Mithat Cemal KUNTAY⁴⁶

Mâhir İz (1895-1974) vefatına tarih

*Mâhir İz Bey de göçtü hey dünyâ
Edebiyyâtımız yetim oldu*

ماهر ايز بيده كوچدى هي دنيا

ادبياتمز يتيم اولدى (1394=1974)

Kemal Edip KÜRKÇÜOĞLU⁴⁷

⁴³ M. Orhan Okay, *Abdullah Cevdet, BTK*, C 10 (**Karlı Dağdan Ses**, 1931, s. 24), s. 302. Vezin: *mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*.

⁴⁴ Neyzen Tevfik (Kolaylı), **BTK**, C 11 (Mehmet Ergün, *Neyzen Tevfik ve Azâb-ı Mukaddes 'i*, 1983, s. 29), s.43. Vezin: *feilâtün (fâilâtün) feilâtün feilâtün feilün (fa'lün)*.

⁴⁵ Orhan Okay, *Enis Behiç Koryürek, BTK*, C 12, s. 387. Vezin: *mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*.

⁴⁶ Mithat Cemal Kuntay, *Büyük Türk Klâsikleri (BTK)*, C 11, (Türk'ün Şehnamesi'nden – Seçmeler, İst. 1971 s. 50), Ötügen-Söğüt, İst. 1992; s. 317. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilü feilün*.

⁴⁷ Kemal Edip Kürkçüoğlu http://www.yagmurdergisi.com.tr/konu_goster.php?konu_id=1485&yagmur=bolum2&kat=14&sid=29. Vezin: *feilâtün (fâilâtün) mefâilün feilün (fa'lün)*.

Mahvolan Aileler

...
*Mânevî sâhada çökmüş görerek Avrupa 'yı,
 Kurtuluş hamlesi coşturmalıdır her yuvayı!..*
 Ali Ulvi KURUCU ⁴⁸

Bulutlar

*Siz bulutlar ne çok biçimlerde,
 Ne kadar hoş uçarsınız da yine,
 Ne belli adlarınız,
 Ne var kanatlarınız*
 Orhon Seyfi ORHON ⁴⁹

Aruza Veda

*İlk hasretiyle gençliğimin ilk elemeleri
 Ey paslı tellerinde gülen, ağlayan aruz,
 Ey eski dost, yâd edelim eski demleri,
 Mâdem ki, son sedânı dağıtmış, yorulmuşuz*
 ...
 (Gülistanlar Harabeler'den) Halit Fahri
 OZANSOY ⁵⁰

Ocak Başında

...
*İnler sanırsın, âh tutuşturma nâfile,
 Kâfi değil mi yandığım, ey rûhumun gülü?
 Artık bırak! İçimde kıvılcımlı bir külü.*
 Hüseyin Siret ÖZSEVER ⁵¹

Senin İçin

...
*Cebhemi varsın o solgun seneler soldursun
 Yeni yıldız gibi doğdukça güzel her akşam,
 Gençliğin böyle benimken kocamam, hiç kocamam
 Rûhum, ölsem bile ben, sen yaşayan rûhumsun*
 Cenab Şahabeddin ⁵²

⁴⁸ Ali Ulvi Kurucu, *Gümüş Tür ve Alevler*, 3. baskı, Nedve Yayınları, İst. 1973, s. 18. Vezin: *feilâtün (fâilâtün) feilâtün feilâtün feilün (fa'lün)*.

⁴⁹ Şerif Aktaş, *Orhon Seyfi Orhon*, **BTK**, C 12, s. 312. Vezin: *feilâtün mefâilün feilün (fa'lün) / mefâilün feilün (fa'lün)*.

⁵⁰ Metin Kayahan Özgül, *Halit Fahri Ozansoy*, Kültür ve Turizm Bak., Yay., Ank. 1986, s. 75. Vezin: *mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*.

⁵¹ Hüseyin Siret Özsever, **BTK**, C 10, s. 102. Vezin: *mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*.

Gül Şehri

*Rabb'im bana ses verdi hezeç bahrinden
Coşkuyla akan söz ve alev nehrinden
Ey dağ gülü kalbim, haberin var mı senin
Ümmî Sinan'ın kurduğu gül şehrinden*

Tacetin ŞİMŞEK⁵³

Annemin Derdi

*Onu gel kollarımda şimdi unut,
Seni affyledim, senin bu vücut...
Bir günâhın bu son tecellisi:
Benim affım, onun tesellisi*

Hamdullah Suphi TANRIÖVER⁵⁴

Gençlik Resmime Bakarken

*Bir genç imişim ben de demek bir zaman evvel
Duymuş, yaşamış belki de bir ömr-ü muhayyel*

...

Ali Nihad TARLAN⁵⁵

Bu da Geçer

*Dünyâ denilen maskara yerde
Üç gün kalacaksın... hâdi mîrim!
Geldin, gidiyorsun... bu kadardır,
Öfken, hevesin .. bir bakacaksın,
Her şey bitivermiş kara yerde!*

...

Yağmur TUNALI⁵⁶

Âmâ

*Elinde bir kuru değnek, kolunda bir keşkül,
Ve ekseri fesinin püskülünde bir kuru gül...*

...

Hüseyin Suat YALÇIN⁵⁷

⁵² Mustafa Kutlu, *Cenab Şahabeddin*, TDEA, Dergâh Yay., İst. 1977, C 2, s. 46. Vezin: *feilâtün (fâilâtün) feilâtün feilâtün feilün (fa'lün)*.

⁵³ Tacetin Şimşek. Kâzım Karabekir Eğ. Fak. Türkçe Eğ. Böl. Öğr. Üyesi. Profesörlüğümü tebriken şahsıma takdim edilmiş. Yayınlanmamış. 1999. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilün fa' / mef'ûlü mefâilü mefâilü feil*.

⁵⁴ Şerif Aktaş, *Hamdullah Suphi Tanrıöver*, BTK, C 11 (Fethi Tevetoğlu (Hzl.), *Hamdullah Suphi Tanrıöver Hayatı ve Eserleri*, Ank. 1986, s. 42), s. 299. Vezin: *feilâtün mefâilün feilün (fa'lün)*.

⁵⁵ Ali Nihad Tarlan, *Kuğular*, Yağmur Yay., İst. 1970, s. 76. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilü feilün*.

⁵⁶ A. Yağmur Tunalı, *Türk Edebiyatı*, S. 410, İst. Aralık 2007, s. 47. Vezin: *mef'ûlü mefâilü feilün*.

Sokak Feneri

Ölü bir camdan ağlayan korku
İniyor serseri ve boş geceye;
Kaldırımlar bütün sükût, uyku

...

Ali Canib YÖNTEM⁵⁸**Ya İlahî**

Hak tanınsın: Kimse gaddar, kimse mağdûr olmasın!
Mest olup ikbal meyinden, sonra mahmûr olmasın!
Bir misâfirhânedir, dünyâya mağrûr olmasın!
Yâ İlahî, rahmetinden kimseler dûr olmasın!

...

Halide Nusret ZORLUTUNA⁵⁹**(3) Anlam Pekiştireci Olarak Aruz**

Aruz bu toplumu kendi geçmişi ile ilişkilendiren bellek sembollerinden biridir. Aruzu öğretilbilir veya öğretilemez olması gibi pratik bir mesele olarak ele almanın yanı sıra, tarihî ve kültürel bir mesele olarak da düşünmek gerekir.⁶⁰

Hilmi Yavuz (1936- —) gibi düşünen, *Sezai Karakoç* (doğ. 1933) gibi yeniliği, geleneğe bir adım attırmak şeklinde algılar. Bu yolda yürüyen şairler güçlerini gelenekten almıştır. Bunların eserlerinde divan edebiyatına dair pek çok iz bulmak mümkündür.

Sezai Karakoç'a göre divan şairleri Arap ve Acem şairlerini taklit etmemiş, onlarla yarışmıştır... Onlara göre yenilik geleneğe bir adım daha attırmaktır.

Rıfkı Melûl Meriç (1901-1964), *Aşk* adlı şiirinde *Şeyh Galip* (1757-1799)'in

Bir şu'lesi var ki şem'-i cânın
Fânûsuna sığmaz âsumânın

mısralarını epigraf (tanımlık) olarak kullanır⁶¹. Aynı mısralar *Attilâ İlhan* tarafından da *Yasak Sevişmek*'in *Şehnaz Faslı* bölümünün başında da epigraf olarak yer alır.

⁵⁷ *Hüseyin Suat Yalçın*, **BTK**, C 10 (Mustafa Nihat, Metinlerle Muasır Türk Edebiyatı Tarihi, ist., 1930, s. 157), s. 40. Vezin: *mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'lün)*.

⁵⁸ *Ali Canib Yöntem*, **BTK**, C 12, s. 142. Vezin: *feilâtün mefâilün feilün (fa'lün)*.

⁵⁹ Halide Nusret Zorlutuna, *Ellerim Bomboş, Şiirler* (1957), Kültür Bak. Yay., Ank. 2001, s. 4; Zeki Gürel, *Hâlîde Nusret Zorlutuna*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank. 1988, s. 86. Vezin: *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*.

⁶⁰ Hilmi Yavuz, 'Failatün, failatün...', **Zaman**, 11.01.2002.

Mustafa Miyasoğlu (doğ. 1946) da *Anafor* adlı şiirinde *Şeyh Galip*⁶²'in
Efendimsin cihanda i'tibârım varsa sendendir
*Miyân-ı âşıkânda iştihârım varsa sendendir*⁶³

beytini epigraf olarak kullanmıştır.⁶⁴

Husrev Hatemi (doğ. 1938) kitaplarından birine *Hoşça Bak Zatına* adını verir.⁶⁵

Herhâlde bu kalemleri divan edebiyatıyla irtibatlandırarak, eskinin anlam zenginliği, deneyimi, köklü geleneği... ve bunların dayanağı, destekleyicisi, perdahlayıcısı, biçimlendiricisi aruzdur.

Kristalize olmuş mısra ve beyitlere bakarak aruzun gücü ortaya konulabilir. İşte *Fuzuli* (?-1556)'nin meşhur muhammesinin ilk bendi:

Vây, yüz bin vây, kim dil-dârdan ayrılmışam
Fitne-çeşm ü sâhir-i hun-hârdan ayrılmışam
Bülbül-i şûrîdeyim gül-zârdan ayrılmışam
Kimse bilmez kim ne nispet yârdan ayrılmışam
Bir kadi şimşâd ü gül-ruh-sârdan ayrılmışam

Fuzuli⁶⁶

(Vay, yüz binlerce vay! Sevgiliden ayrılmışım. Gözü karışıklık çıkararak, zalim bir büyücüden ayrılmışım. Perişan bir bülbülüm, gül bahçesinden ayrılmışım. Nasıl bir sevgiliden ayrıldığımı kimse bilmez. Şimşir ağacı gibi düzgün boylu ve gül yüzlü sevgiliden ayrılmışım.)

Bendin ilk mısrasının aruza göre⁶⁷ aşağıdaki şekilde okunduğunu söyleyebiliriz:

Vaay, yüz bin vaay, kim dildaardan ayrılmışam

Sıradan bir anlam ama, aruzun müthiş ahengi, Fuzuli'nin sanat dehasıyla bakın ne hâle geliyor. *Vay* ve *dar* heceleri aruza göre iki hece değerindedir, yani

⁶¹ Dr. Muhtar Tevfikoğlu, *Rıfki Melûl Meriç*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank. 1986, s. 100.

⁶² Galip, Fuzulî vb. isimlerin yazımında Yazım Kılavuzu (TDK)'ndaki imlaya uyuldu.

⁶³ *Şeyh Gâlib Dîvânı*, hzl. Dr. Muhsin Kalkışım, Akçay Yay., s. 287. Vezin: *mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

⁶⁴ Beşir Ayvazoğlu. *Geleneğin Direnişi*, Ötüken Neşriyat, İst. s. 161, s. 172.

⁶⁵ *Şeyh Gâlib Dîvânı*, s. 286.

⁶⁶ Fuzulî, *Külliyyat-ı Divan-ı Fuzulî*, Ahter Matbaası, İst. 1308, s. 208. Vezin: *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilâtün*

⁶⁷ Aruz vezninde kısa vokalle biten mısra sonundaki heceler de uzatılarak; sonu konsonantla biten ve içinde uzun vokal olan heceler ile Arapça ve Farsça kelimelerin sonunda iki konsonant bulunan heceleri bir buçuk hece değerinde kabul edilerek biraz **baskılı** / **uzunca**; okunur.

üzerinde biraz durularak okunmalıdır. Bunu vurgulayabilmek için, basit bir mantıkla, metli⁶⁸ hecelerdeki ünlü iki harfle gösterildi.

Irak çöllerinin kavurucu sıcağında âşık (Fuzuli), aşk ayrılığının verdiği ıstırapla *vay vay vay vay* diye yüz binlerce feryat etmektedir. Şairin sevgili anlamındaki *dildar* kelimesinin ikinci hecesini uzatarak okuması (*dildaar*) ise onun “*Ey sevgili... ey sevgili...*” şeklindeki feryadına başka bir boyut katmaktadır. Bu sesler Necef ve Kerbela çöllerinde âdeta yankılanmaktadır. Kısaca, mısra upuzun çığlıklar hâlinde, âşığın “*Ey sevgili, ey sevgili, vah bana, vah bana...*” diye ağlayıp inleme sesleriyle doludur.

İkinci mısradaki kan dökücü anlamındaki *hunhar*⁶⁹ kelimesinin ikinci hecesi metli okutulurken (*hunhaar*), sevgilinin gözünün cihana fitne salması ve herkesi büyümesiyle ne kadar kan döktüğü veya bu sebepten ne kadar kan döküldüğü vurgulanmaktadır. Dördüncü mısradaki *yârdan* sözü; sevgilinin boy, yüz, saç, göz, kaş, ağız vb. bakımından kimseye nispet edilemeyecek ölçüdeki güzelliğini anlatırken (*yaardan*), üçüncü ve beşinci mısralardaki *gülzardan* (*gülzaardan*), *ruhsardan* (*ruhsaardan*) kelimeleri dikkatleri sevgilinin harika yüz güzelliğine çekmektedir.

Bu muhammes altı bentten oluşan bir mussamat-ı mütekerrirdir⁷⁰. Beşinci mısra her bendin sonunda tekrarlandığı için aynı tonlama diğer bentlerde de devam etmektedir.

Fuzuli’den diğer bir örnek:

Saçma ey göz eşkten gönlümdeki odlara su

Kim bu denli dutuşan odlara kılmaz çâre su

(Ey göz, bu şekilde tutuşmuş ateşe su fayda sağlamayacağı için gözyaşından gönlümdeki ateşe su serpme.)

Fuzuli⁷¹

Met ve imalelere⁷² dikkat etmek suretiyle beyti şu şekilde okuyabiliriz:

Saçma ey göz eşşkten gönlümdeki odlaara suu

Kim bu denli duutuşan odlaara kılmaz çâre suu

⁶⁸ Bir buçuk (ilki uzun, ikincisi kısa kabul edilen) hece değeri (√).

⁶⁹ Alıntı haricindeki metinlerde Yazım Kılavuzu (TDK)’ndaki imlaya uyulduğundan *dildar*, *hunhar*, *gülzar*, *ruhsar* (ilki kılavuzda var, diğer üç yok) vb. kelimelerde ara çizgisi ve düzeltme işareti konulmadı.

⁷⁰ mussamat-ı mütekerrir: İlk bendin sonundaki mısraın diğer bentlerin sonunda da tekrarlanmasıyla oluşan muhammes.

⁷¹ Fuzulî, ae., s. 10. Vezin: *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*.

⁷² imale: Aruzda vezin gereği Türkçe kelimelerdeki bazı hecelerin uzun okunması. Hata olarak kabul edilir.

Bu beyitte de vezin gereği gözyaşı anlamındaki *eşkten* (*eşkten*) sözünün ilk hecesi metlidir. Aruzda imale yapmak kusur kabul edildiği hâlde şair *odlara su*, *dutuşan*, *odlara*, *su* kelimelerini imaleli olarak *odlaara*, *suu*, *duutuşan*, *odlaara*, *suu* diye uzun okutmaktadır.

Yalnızca vezinden hareketle beyit şu şekilde yorumlanabilir: Âşığın gönlünde odlar (ateşler) yanmaktadır. Bu, aşk ateşidir. Cümle gramer yönünden isabetli görülmemektedir. Çünkü bir yerde duman görüldüğünde “*Yangın var!..*” denir, “*Yangınlar var!..*” denmez. Aynı şekilde “*Ateş var!..*” denir ve ifadenin çoğul biçimi kullanılmaz. Şair, dil bilgisi kurallarına aykırı olarak “*Odlar* (ateşler)” diyor. Bu da yetmiyor, “*Odlaar* var!..” diye gönlündeki müthiş yangını ifade ediyor. Bilinir ki yangın genellikle su ile söndürülür. Yangının küçüklük veya büyüklüğüne göre kova ya da arozözden faydalanılır. Fakat burada müthiş bir yangın var, böyle bir yangını hiçbir şey söndüremez. Şair de gözyaşına hitap ederek “Boşuna çabalama, gönül yangını su ile söndürülemez”, diyor. *Eşk* (gözyaşı) sözünü biraz uzunca okuyarak gözden dökülen yaşın çokluğu ifade edilir; ama bu da böyle bir yangını söndürmek için yeterli değildir. Mısrada aşırı bir mübalağa vardır. Öyleyse şair neden bahsediyor, gözyaşıyla mı yangını söndürmeye çalışıyor? Bunların ne kadar anlamlı olduğunu kavramak için Fuzulî’yi tanımak gerekir. Onun ne tip mazmunları (gizli manaları) kullandığını bilmek gerekir. Nitekim aynı kaside (*Su Kasidesi*)’nin ilk beyti de konuya örnek teşkil edebilir.

Âb-gundur günbed-i devvâr rengi bilmezem
*Yâ muhîr olmuş gözümden günbed-i devvâra su*⁷³

(Şu dönen gök kubbesi su renginde midir, rengini fark edemiyorum. Yoksa gözümden akan sular mı dönen gök kubbesini kaplamıştır?)

İlk mısradaki iki medde dikkat etmek suretiyle beyti şu şekilde okuyabiliriz:

Aabgundur günbed-i devvaar rengi bilmezem

Günbed-i devvâr (dönen gök kubbesi) ifadesindeki *devvâr* sözünün ikinci hecesinin uzatılarak okutulması (*devvaar*) dönüş hızını ve gök kubbenin büyüklüğünü mübalağalandırırken su renkli anlamındaki *âbgundur* kelimesinin ilk hecesinin metli okunuşu da (*aabgundur*) gök kubbenin gözyaşıyla istila edildiğini anlatmaktadır.

Aslında şair gözlerine gelen birer damla yaşla göğe bakıyor. Göğü su renginde görüyor. Ama şairane bir eda ile gözünden akan suların gök kubbesini

⁷³ Fuzulî, ae., s. 10.

kaplayıp kaplamadığını soruyor. Bu sözlerle kendi ıstırabına gök kubbesinin dahi ağlayarak iştirak ettiğini söylüyor.

Benzeri iki beyit de *Nedim* (1681?-1730)'den:

*Bu şehir-i Sitanbul ki bî-misl ü bahâdır
Bir sengine yek-pâre Acem mülkü fedâdır*

(Bu İstanbul şehri bir taşına bütün Acem mülkünün feda edilebileceği eşsiz, emsalsiz bir şehirdir.)

*Küh-sârları, bâğları, kasrları hep
Güyâ ki bütün şevk u tarab zevk u safâdır*⁷⁴

(Dağları, bahçeleri, köşklerinin hepsi sanki coşkunluk, mutluluk, zevk ve sefadır.)

İlk ve ikinci beytin ilk mısralarının aruza göre aşağıdaki şekilde okunduğunu söyleyebiliriz:

*Buu şehir-i Sitanbuul ki bî-misl ü bahâdır
Kühsaarları, bâğları, kasrları hep*

Şair *bu* kelimesini *buu* şeklinde imaleli *Sitanbul* kelimesini *Sitanbuul* şeklinde metli okutmaktadır. *Bu* sözünün ve *Sitanbul* kelimesindeki son hecenin uzatılması, şehrin işaretle gösterilmeyecek kadar büyük ve uçsuz bucaksız bir yer olduğunu, her bakımdan üstünlüğünü ve kıymetini anlatmaktadır. Böyle bir şehrin her bir taşının Acem mülkü kadar kıymetli olmasına da şaşmamak gerekir.

Nedim diğer beyitte bir mutluluk beldesi olan İstanbul'un dağ, bahçe ve köşklerinin çokluğunu *metlere* ilave ettiği *-ler* ekiyle ifade etmektedir. Şair *kühsâr*, *bâğ*, *kasr* kelimelerini *kühsârları*, *bâğları*, *kasrları* şeklinde çokluk ekiyle ve vurgulu okutarak bunların çokluğunu artırmakta, böylece İstanbul'daki mutluluğun katmerliliğini dikkatlere sunmaktadır.

Yahya Kemal'den bir beyit:

*Emr-i bülendsin, ey ezân-ı Muhammedî
Kâfi değil sedâna cihân-ı Muhammedî*⁷⁵

(Ey Müslümanların ezanı sen yüce bir emirsin; İslam dünyası senin sedan için yeterli değil.)

İlk mısraın aruza göre aşağıdaki şekilde okunduğunu söyleyebiliriz:

⁷⁴ *Nedim Divanı*, Cami ve musahhihi: Halil Nihad, İkdâm Matb., İst. 1338 / 1340, s. 57, 58. *Kaside der-vaşf-ı İstanbul*; 1. ve 15. beyitler. Vezin: *mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*.

⁷⁵ *Yahya Kemal Beyatlı, Eski Şiirin Rüzgârıyla*, İkinci Baskı, Yahya Kemal Enstitüsü, İst. 1974, s. 43. Vezin: *mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*.

Em rii bü lennd sin, e ye zâ nu Mu ham me dî

Beyitte *emr-i*, *ezân-ı* tamlananlarındaki Farsça tamlama *i*'leri uzatılarak⁷⁶; *bülendsin ey* sözü, vezin gereği *bü lend sin ey* şeklinde ulamasız; *ey ezân-ı* sözü, *e ye zâ nu* şeklinde ulama yapılarak okutulmaktadır. Yüksek anlamına gelen *bülendsin* sözü, ikinci hecenin üzerinde durularak *bülennd* şeklinde telaffuz edilmektedir. Böylece yüce emir sözü âdetâ pek yüce emir diye pekiştirilmekte, *bülendsin* kelimesinin sonunda yapılan durakla (ulama yapılmamakla / günümüz imlasında virgülle) Cenabıhakk'ın emri üzerinde düşünmemiz sağlanmaktadır. İlk mısra çok isabetle uygulanan imale (*emr-i*), met (*bülennd*), ulama yapmama (*sin*, *ey*), ulama (*eyezân-ı*), imale (*ezân-ı*) ile *ezân-ı Muhammedîyi* yüksek minarelerden âdetâ göklere ulaştırmaktadır.

Şeyh Galip'in *Hüsn ü Aşk*'ındaki meşhur tardiyede de benzer vurgulara rastlanmaktadır.

Ey Hızır-ı fütâdegân söyle
Bu sırrı edip ayân söyle
Ol sen bana tercemân söyle
Ketm etme yegan yegân söyle
Gam defterinin tamâmı yok mu

(Ey düşkünlerin Hızır'ı bana tercüman ol, bu sırrı saklamadan birer birer açıkla. Gam defterinin kapanmayacak mı?)

Beyitte *fütâdegân*, *ayân*, *tercemân*, *yegân* kelimeleri *fütâdegân*, *ayân*, *tercemân*, *yegân* şeklinde metli okutularak düşkünlerin çokluğu, sırrın çok açık biçimde söylenmesi, bu sırrın herkes tarafından anlaşılmasının zorluğu sebebiyle bir tercümana ihtiyaç duyulduğu ve bunun birer birer söylenmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Özellikle *yegan yegân* kelimelerinin ilkinde met yapılmayıp ikincisinde yapılması sırrın tane tane fakat hızlıca söylenmesini vurgulamaktadır.

Yâ Rabb ne intizârdır bu
Geçmez nice rûzgârdır bu
Hep gussa vü hâr-hârdır bu
Duysam ki ne şîve-kârdır bu
Vuslat gibi bir merâmı yok mu

⁷⁶ İmale Türkçe kelimelerde söz konusu olmakla birlikte Farsça tamlamalardaki “-i”lerin uzun okunması da tabii karşılanmıştır.

(Ey Rab, bu, hep kaygı ve gönül sıkıntısı dolu nasıl bir bekleyiş, nasıl geçmez bir zamandır. Onun nasıl işveli bir güzel olduğunu bir bilsem... Onun kavuşmak gibi bir isteği yok mu?)

Beyitte *intizârdır*, *rûzgârdır*, *hâr-hârdır*, *şîve-kârdır* kelimelerinin *intizâardır*, *rûzgâardır*, *hâar-hâardır*, *şîve-kâardır* şeklinde metli okutulmasıyla beklemenin zorluğu, zamanın geçmek bilmemesi, sıkıntının had safhada olması, sevgilinin aşırı derecede işvesi abartılmaktadır.

Dil hayret-i gamla lâl kaldı
Gâlip gibi bî-mecâl kaldı
Gönderdiğim arz-ı hâl kaldı
El'an bir ihtimâl kaldı
*İnsâfın o yerde nâmı yok mu*⁷⁷

(Gönül gam şaşkınlığıyla suskunlaştı ve Galip gibi takatsiz kaldı. Gönderdiğim arzuhâl de cevapsız kaldı. Şu an için tek ihtimal o yerde insafın adının anılması.)

Beyitte *lâl*, *mecâl*, *arz-ı hâl*, *ihtimâl* kelimelerinin *lâal*, *mecâal*, *arz-ı hâal*, *ihtimâal* şeklinde metli okutulmasıyla tam bir suskunluk, tam bir takatsizlik, arzuhâl göndermekle yetinmek ve başka bir ihtimalin kalmaması vurgulanmaktadır.

Birkaç mısradaki *met* (kapalı heceyi daha uzun okuma), *imale* (kısa heceyi uzun okuma), *ulama* (kelimenin sonundaki vokali ardı sıra gelen kelimenin başındaki vokale bağlayarak okuma)nın beyte kazandırdığı anlam üzerinde duruldu. Bu zevk öğrencilere tattırılırsa, onlardan daha anlamlı, sanat ve estetik değeri daha yüksek şiir yorumu yapması hatta bu kalitede şiir yazmaya çalışması beklenebilir.

(4) Eski Zor Değil, Zorluklardan Kaçmamak Lazım

Yabancı bir dili öğreniyoruz da, bizim atalarımızın diline geçmiş sekiz on Farsça, Arapça kuralı, seksen doksan kadar yabancı, bugüne uzak Farsça Arapça kelimeyi –bir kezliğine bile olsa bakıp– öğrenmeye mi yüksünüyoruz?⁷⁸

Zor diye; matematikten logaritma, trigonometri, integral, türev, tanjant, kotanjant...; fizikten momentum, endüksiyon, rölativite...; biyolojiden nükleik

⁷⁷ Şeyh Galib, *Hüsn ü Aşk*, Nesre Çeviri, Notlar ve Açıklamalar: Muhammet Nur Doğan, Yelkenli Kitabevi, İst. 2006, s. 296, 446. Vezin: *mef'ûlü mefâilün fe'ülün*.

⁷⁸ Ayvazoğlu, age., s. 161: Behçet Necatigil, *Konuşmalar, Konferanslar (Düzyazılar II)*, s. 519.

asit, kromozom, mitoz..., kurbağanın sindirim sistemi...; kimyadan hidrokarbonları, periyodik cetveli...; coğrafyadan diğer ülkeleri... vs.yi kaldırmak, resim-iş dersinde *Picasso* (1881-1973), *Van Gogh* (1853-1890)'tan bahsetmemek doğru olmaz. Yazılı ilk edebî eserlerimiz *Tonyukuk Yazıtı*'nda geçen "Haberci getirdiler. Sözü şöyle: Yarış ovasında yüz bin asker toplandı der. O sözü işitip beyler bütün dönelim, temiz edepli olmak iyidir dedi. Ben şöyle derim, ben *Bilge Tonyukuk* (VIII. yy.): ... Niye kaçıyoruz? Çok diye niye korkuyoruz? Az diye ne kendimizi hor görelim? Hücum edelim dedim. Hücum ettik, yağma ettik. İkinci gün ateş gibi kızıp geldi. Savaşttık. Bizden, iki ucu, yarısı kadar fazla idi. Tanrı lütfettiği için, çok diye korkmadık, savaşttık. ⁷⁹" sözlerinde zorluklardan korkulmaması, zorlukların üzerine gidilmesi telkin edilmekte iken gençliğimizi anlamsız bir kolaycılığa sürüklemek doğru olmasa gerek.

(5) Uzlaş

Şair, gelenek sayesinde geçmiş şairlerle çağdaş olur ve başka bir zamanda yaşama imkânı bulur. Karakoç, yeniliğin geleneğe karşı olmakla değil, onun bıraktığı yerden başlamakla mümkün olacağına inanır. Ona göre gelenek dünyası, çok boyutlu ve çok cepheli bir dünya olarak, şairin okuludur.⁸⁰ Attilâ İlhan, divan şiirleriyle batı şiirinin 'olanak ve araçlarını çağdaş ve ulusal bir birleşim içinde verebilmek' amacındadır. Ona göre şiirini kendinden önceki şiir zincirine bir halka olarak ekleyemeyen şairin yaşayabilmesi imkânsızdır.

Sonuç

Eğitim öğretim bir bütündür, koordineyi gerektirir. Üniversitelerde ilköğretim ve lise programına paralel programlar uygulanmaması pek çok uyumsuzluk meydana getirir. Divan edebiyatı dediğimiz kültür mirasının ortaöğretim müfredatı için gereksizliği tartışılırsa eğitim fakültelerimizin Türkçe eğitimi bölümlerinde Eski Türkçe ve Metin İncelemeleri, Orta Türkçe ve Metin İncelemeleri gibi derslerle, ölü durumda olan Göktürk, Uygur, Karahanlı, Harezmi... Türkçelerinin öğretilmesinin de bir anlamı kalmaz⁸¹. Bu bölümlerde Türkçe, dil, edebiyat derslerinin toplam olarak 76 saat okutulduğu (1. sınıfta: 13+10, 2. sınıfta: 8+12, 3. sınıfta: 13+8, 4. sınıfta: 10+2), dolayısıyla lisans öğrencilerinin, liseden mezun oldukları bilgileri dahi fakültede koruyamadıkları

⁷⁹ Muharrem Ergin, *Orhun Abideleri*, Tonyukuk Abidesi, İst. 1997.

⁸⁰ Ayvazoğlu, age.,s. 211,212: Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları I*, Diriliş Yay., İst. 1982, s. 95, 100 vd.

⁸¹ 2007 yılı bahar dönemi itibarıyla.

iddia edilebilir. Bu iddianın dayanağı konuyla ilgili olarak 800'den fazla öğrenciye uyguladığımız bilgi testidir.

Eğitimde yakından uzağa, basitten karmaşığa, az bilinenden çok bilinene, somuttan soyuta kuralı geçerlidir. Sık sık yapılan tekrarlar, konunun öğrencinin hafızasında kalmasını sağlar. Divan edebiyatı örneklerinin *Harname*, *Mevlit* gibi anlaşılabilir olanları birinci sınıfta, yetkin örnekleri -daha çok temsilciye yer verilerek- ikinci sınıfta, -bir iki örnekle sınırlı kalmak kaydıyla- daha yetkin örnekleri üçüncü sınıfta yer alabilir. Öyleyse birinci sınıfta Divan edebiyatı temsilcilerine ait örneklerle dayalı edebî bilgilerle öğrencilerin edebiyata ilgisi çekilirken ağırlıklı olarak günümüz yazarları ve onlara ait edebî eserlerin verilmesi, ikinci sınıfta aşırıya kaçmaksızın *divan edebiyatı* örnekleri ile *Tanzimat*, *Servetifünun* ve *Cumhuriyet dönemi* yazarları ve eserleri, üçüncü sınıfta ise diğerleriyle birlikte ağırlıklı olarak cumhuriyet dönemi yazarlarına yer verilmesi uygun olacaktır. *Fuzuli*, *Taşlıcalı Yahya* (?-1582), *Baki* (1526-1600), *Nef'i* (1572?-1635), *Nabi* (1642-1712), *Nedim*, *Şeyh Galip*, *Tevfik Fikret* (1837-1915), *Ziya Paşa* (1829-1880), *Yahya Kemal*... gibi eskiler; *Adalet Ağaoğlu* (1929 - —), *Ayşe Kulin* (1941- —), *Buket Uzuner* (1955 - —), *Orhan Pamuk* (1952- —), *Pınar Kür* (1943 - —), *Selim İleri* (1949 - —), *Sevgi Soysal* (1936-1976)... gibi yazarlar; *Necip Fazıl Kısakürek* (1905 - 1983), *Nazım Hikmet Ran* (1902-1963), *Can Yücel* (1926 —), *Ece Ayhan* (1931-2002), *Özdemir Asaf* (Arun, Halit Özdemir; 1923-1981), *Özdemir İnce* (1936 - —)... gibi şairler... işte bizim değerlerimiz...

Fazıl Ahmed Aykaç'ın *Ahmed Haşim Bey* (1887-1933) ve *Piyalesi* başlığını taşıyan yazısı günümüz için de kıymetini kaybetmeyecek cinsten:

“...*Ahmed Haşim Bey*'in diğer bir hususiyeti: Yeni olmak için eskiliği bırakmağa hiç lüzum görmemek...”⁸²

Ölürsem görmeden millette ümmîd ettiğim feyzi
Yazılısın seng-i kabrimde vatan mahzun ben mahzun

Namık Kemal (1840-1888)⁸³

(Milletin beklediğim gelişmeye erişmediğini görmeden ölürsem, kabir taşıma vatan üzgün, ben üzgün yazılısın.)

⁸² Fazıl Ahmed Aykaç, *Şeytan Diyor ki*, 1927, s. 240.

⁸³ *Büyük Türk Klâsikleri*, C 8, Ötüken Neşriyat, İst. 1988, s. 391. Vezin: *mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

KAYNAKÇA:

AKTAŞ, Şerif, *Hamdullah Suphi Tanrıöver*, **BTK** (*Hamdullah Suphi Tanrıöver Hayatı ve Eserleri*, Hzl. Fethi Tevetoğlu, Ank. 1986), C 11.

—————, *İbrahim Alaaddin Gövsa*, **BTK**, C 12.

—————, *Orhon Seyfi Orhon*, **BTK**, C 12.

—————, *Rıza Tevfik Bölükbaşı*, **BTK** (Yrd. Doç. Dr. Abdullah Uçman, *Rıza Tevfik, Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Şiirleri*, Ank. 1986), C 10.

ARAT, Reşit Rahmeti. *Kutadgu Bilig, I Metin*, 2. Baskı, TDK Yay., Ank. 1979.

—————, *Kutadgu Bilig, II Çeviri*, 3. Baskı, TDK Yay., Ank. 1985.

ASYA, Arif Nihat. *Kökler ve Dallar*, Ötüken Yay., İst. 1976.

ATSIZ, Nihal. *Yolların Sonu*, Beşinci Baskı, İrfan Yay., İst. 1997.

AYVAZOĞLU, Beşir. *Geleneğin Direnişi*, Ötüken Neşriyat, İst.

—————, *Gülnâme*, Birlik Yay., Ank. 1983.

BAYRAMOĞLU, Fuat. <http://www.siirparki.com/fuatbay.html>

BEYATLI, Yahya Kemal. *Eski Şiirin Rüzgârıyla*, İkinci Baskı, Yahya Kemal Enstitüsü, İst. 1974.

—————, *Kendi Gök Kubbemiz*, MEB Yay., İst. 1994.

Büyük Türk Klâsikleri (BTK), *Ali Ekrem Bolayır (Aydın Nâdir)*, C 10, Ötüken-Söğüt, İst. 1990.

—————, *Hüseyin Sîret Özsever*, C 10.

—————, *Hüseyin Suat Yalçın*, (Mustafa Nihat, *Metinlerle Muasır Türk Edebiyatı Tarihi*, ist., 1930), C 10.

Büyük Türk Klâsikleri (BTK), *Mithat Cemal Kuntay*, C 11, Ötüken-Söğüt, İst. 1992 (Türk'ün Şehnamesi'nden – Seçmeler, İst. 1971 s. 50).

- _____ Neyzen Tevfik Kolaylı (Mehmet Ergün, *Neyzen Tevfik ve Azâb-ı Mukaddes 'i*, 1983), C 11, .
- Büyük Türk Klâsikleri** (BTK), *Ali Canib Yöntem*, C 12, Ötüken-Söğüt, İst. 1992.
- _____ *Ahmet Haşim*, C 12.
- CUMHUR, Memduh. *Türk Edebiyatı*, S 403, İst. Mayıs 2007.
- ÇELEBİ, Asaf Hâlet. *Mustafa Miyasoğlu*, MEB Yay., İst. 1994.
- ÇINARLI, Mehmet. *Bir Yeni Dünya Kurmuşum*, Hisar Yay., Ank. 1974.
- DAĞLARCA, Fazıl Hüsnü. *Düngeceki (En sevmek)*, Şeyh Galib'e Çiçekler, Doğan Kitapçılık, İst. 2000.
- DİLÇİN, Cem. *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay., Ank. 1983
- Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*, Yükseköğretim Kurulu Yay. Haziran 2007.
- ELÇİN, Şükrü. *Âşık Ömer*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank. 1987.
- ENGİNÜN, İnci. *Faruk Nafiz Çamlıbel*, TDEA, C 2, Dergâh Yay., İst. 1977.
- ERGİN, Muharrem. *Orhun Abideleri*, Tonyukuk Abidesi, İst. 1997.
- ERSOY, Mehmed Âkif. *Safahat*, Dokuzuncu Basım, Eseri tertip eden: Ömer Rıza Doğrul, İnkılâp ve Kitabevleri, İst. 1974.
- Fuzulî. *Külliyat-ı Divan-ı Fuzulî*, Ahter Matbaası, İst. 1308.
- GÖKYAY, Orhan Şaik. *Bu Vatan Kimin? Şiirler*, Kültür Bakanlığı, Ank. 2002.
- GÖKYAY, Orhan. *Enis Behiç Koryürek*, BTK, C 12, Enis Behiç Koryürek.
- GÜNVAR Ali. *Eyzan*, Yedi İklim, İst. 1997.
- GÜREL, Zeki. *Hâlîde Nusret Zorlutuna*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank. 1988.
- HACİTAHİROĞLU, Abdullah Öztemiz.
http://www.aruz.com/a_oztemiz_h/oztemiz_mgaz1.htm
- HALICI, Feyzi. *Dörtlemele'ler*, Güven Matb., Ank. 1993.

- İNAL, İbnülemin Mahmud Kemal. *Kendime Dair, Son Asır Türk Şairleri*, C 3, MEB Yay., İst. 1969.
- *Nihad (Halil Nihad Boztepe), Son Asır Türk Şairleri*, C 2, MEB Yay., İst. 1969.
- KANIK, Orhan Veli. *Bütün Şiirleri*, 23. Baskı, Adam Yay., İst. 1993.
- KARAKOÇ, Sezai. *Edebiyat Yazıları I*, Diriliş Yay., İst. 1982.
- KURUCU, Ali Ulvi. *Gümüş Tür ve Alevler*, 3. baskı, Nedve Yayınları, İst. 1973.
- KUTLU, Mustafa. *Cenab Şahabeddin*, TDEA, Dergâh Yay., İst. 1977, C 2.
- KUTLU, Şemseddin. *Dertli*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank. 1988.
- KÜRKÇÜOĞLU, Kemal Edip http://www.yagmurdergisi.com.tr/konu_goster.php?konu_id=1485&yagmur=bolum2&kat=14&sid=29
- MACİT, Muhsin. *Klasik edebiyat etrafındaki tartışmalar ve gelenekten yararlanma sorunu*, Türk Edebiyatı Tarihi 4, Kültür ve Turizm Bak. Yay., İst. 2007.
- NECATİGİL, Behçet. *Konuşmalar, Konferanslar (Düzyazılar II)*.
- Nedim. *Nedim Divanı*, Cami ve musahhihi: Halil Nihad, İkdam Matb., İst. 1338 / 1340.
- OKAY, M. Orhan. *Abdullah Cevdet*, BTK (Karlı Dağdan Ses, 1931), C 10.
- OKAY, M. Orhan. *Fazıl Ahmed Aykaç*, BTK, C 11.
- OKAY, M. Orhan. *Enis Behiç Koryürek*, BTK, C 12.
- ÖZGÜL, Metin Kayahan. *Halit Fahri Ozansoy*, Kültür ve Turizm Bak., Yay., Ank. 1986.
- Şeyh Gâlib. *Şeyh Gâlib Dîvânı*, hzl. Dr. Muhsin Kalkışım, Akçay Yay..
- *Hüsn ü Aşk*, Nesre Çeviri, Notlar ve Açıklamalar: Muhammet Nur Doğan, Yelkenli Kitabevi, İst. 2006.

- ŞİMŞEK, Tacettin. Yayınlanmamış. Kâzım Karabekir Eğ. Fak. Türkçe Eğ. Böl. Öğr. Üyesi.
- TARLAN, Ali Nihad. *Kuğular*, Yağmur Yay., İst. 1970.
- TEKİN, Aslan. *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Ötüken Neşriyat, İst. 1995.
- TEVFİKOĞLU, Muhtar. *Rıfka Melûl Meriç*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank. 1986.
- TUNALI, A. Yağmur. *Türk Edebiyatı*, S. 410, İst. Aralık 2007.
- Türk Edebiyatı. *Bekir Sıtkı Erdoğan, Gönüller Kavşağı*, S 403, İst. Haziran 2004.
- YAVUZ, Hilmi. *'Failatün, failatün...'*, **Zaman**, 11.01.2002.
- ZORLUTUNA, Halide Nusret. *Ellerim Bomboş, Şiirler*, Kültür Bak. Yay., Ank. 2001.